

Eide, Brit Johanne & Winger, Nina (2003) *Fra Barns synsvinkel. Intervju med barn – metodiske og etiske refleksjoner*. Cappelen Akademisk Forlag - 145 sider

Anmeldt af **Mette Elmoose Eriksen**, ph.d.-studerende. Psykologisk Institut. Århus Universitet

En lettilgængelig bog i forhold til at arbejde med interview af børn, såvel inden for børneforskning som inden for den daglige pædagogiske praksis. Bogen er delt op i forhold til centrale aspekter ved de metodiske karakteristika og selve interviewprocessen. Hvert kapitel rundes af med en kort opsummering, hvilket ved gennemlæsningen kan virke lidt voldsomt i forhold til de til tider relativt korte kapitler, men som ved senere opslag kan være med til at sikre et hurtigt genkald af indholdet.

Eide og Winger præsenterer med bogen et overblik over konkrete erfaringer med og retningslinier for gennemførelse og brug af interview med børn. Efter endt læsning er min fornemmelse, at det centrale budskab i bogen er formidlingen af mere fundamentale overvejelser og holdninger i forhold til at inddrage børns eget perspektiv i forskningen eller i praksis snarere én bestemt praksis. Såfremt man har 1) en respekt for og ydmyghed i forhold til barnet som informant og 2) er opmærksom på sine egne blinde vinkler med hensyn til at forstå den information, man bliver givet og 3) sit særlige ansvar i forhold til at etablere en interviewsituation, der tager højde for barnets forudsætninger for at deltage i interviewet, så har man fået fat på det vigtigste fundament som interviewer.

En del af de beskrevne problemstillinger og overvejelser er genkendelige fra mere almene overvejelser i forbindelse med interviews og giver derfor samtidig med de specifikke erfaringer med at have børn som informanter også refleksioner omkring interview som metode i det hele taget, uanset hvilken gruppe man arbejder med.

Bogens første kapitel forankrer brugen af børneinterviews i bredere samfundsmæssige forandringer. Her ses den øgede brug af børneinterviews blandt andet som en afspejling af en øget kvalitetsdebat og en refortolkning af barndommen og barnets position, som det eksempelvis også manifesteres i FN's børnekonvention. Med disse ændringer er barndommen og dermed barnets kundskab, synspunkter, behov og refleksioner vigtige i sig selv og barneinterviewet en måde at få adgang til disse på.

Barnet som informant og videnskilde stiller nogle særlige krav til varetagelsen af interviewets asymmetriske karakter og i bogen fremhæves nogle centrale forhold, som det derfor er vigtigt at tage stilling til.

At skulle bidrage med sin mening og refleksion er ikke nødvendigvis en god position og kan risikere at blive et pres på barnet. I overvejelser om at bruge interview som metode og i den konkrete gennemførelse af interviewet ligger således et særligt ansvar over for barnet, hvor

målet på den ene side er at værne om barnet og give det ret til at være barn og på den anden side at få adgang til barnets perspektiv.

Børn i før- og småskolealderen ses som værende i en særlig sensitiv lærings- og udviklingsperiode, og interviewet er en ramme, der kan give erfaringer i forhold til selvfølelse og identitetsdannelse. Eksempelvis beskrives interviewet som et refleksionsrum, hvor barnet er åben for be- eller afkræftelse af sig selv og sin position. I forhold til en kollektiv identitet beskrives eksempelvis, hvordan udvalgsprocedurerne til interviewet kan være med til at bekræfte eller tydeliggøre et gruppetilhør – og ikke nødvendigvis et gruppetilhør, som barnet selv er opmærksom på eller identificerer sig med før interviewet.

Der beskrives desuden en særlig udfordring i forbindelse med at sikre, at barnets samtykke er reelt informeret, og at barnet er opmærksom på, at det rent faktisk selv kan vælge, om det vil deltage, og hvad og hvor meget det vil fortælle om i interviewet. I formidlingen af disse forhold skal der tages hensyn til barnets kognitive og kommunikative forudsætning. Eide og Winger anbefaler desuden en kort periode, hvor barn og interviewer har mulighed for at træffe hinanden, fx ved at være noget tid i børnehaven eller klassen. Ud over at gøre barnet mere tryk ved interviewerens får interviewerens også kendskab til barnets hverdag. Det er en viden, der kan hjælpe interviewerens til at stille relevante og motiverende spørgsmål til barnet i selve interviewet, og som i analyseprocessen vil være en vigtig referenceramme for tolkning af barnets svar.

Barnets erfaringer for samtaler med voksne stammer fra situationer med en indbygget asymmetri, hvor barnet ofte vil være underlagt den voksne definition af indhold og forventninger. I interviewet kan det betyde, at barnet søger at give de ”rigtige” svar, og at der er informationer fra barnets egen oplevelsesverden, som barnet ikke nødvendigvis vil se som relevante at inddrage, da det måske ikke har erfaringer med, at det er noget, de voksne er interesserede i. At interviewerens er interesseret i barnets oplevelser, og at der ikke findes rigtige eller forkerte svar, er centralt at få beskrevet for barnet både før, i starten og i løbet af interviewet. Dette kan understøttes af som interviewer at være åben, eksplorerende og nysgerrig.

I gennemførelsen af interviewet fremhæves desuden, hvordan man må tilpasse sine spørgsmål både barnets forudsætninger aldersmæssigt, individuelt og ud fra barnets baggrund. Det vil sige for at få adgang til børnenes verden, må vi også søge at gøre os forståelig i deres verden og at forstå den information, vi får ud fra de rammer og vilkår, hvorunder den er givet.

For at forstå hvad der karakteriserer et godt forhold i et interview og dermed også et mål for, hvad der gør en til en god interviewer, har Eide og Winger gennemset videooptagelser af interviewsituationer. De fremhæver 5 punkter om:

- fælles opmærksomhed
- god øjenkontakt
- samsvar mellem verbal og ikke-verbal kommunikation
- opmuntring til at udtrykke sine tanker samt

- at kunne tage hinandens perspektiv

I bogen gives illustrationer af de forskellige kendetegn, og det fremhæves, at brugen af video kan være et godt redskab til at arbejde mere med sin egen interview stil.

Både før, undervejs og i analysen af interviewet fremhæves vigtigheden af som interviewer af børn at være opmærksom på sit eget ”voksenhandicap”. Risikoen er, at vi ser, hører og vurderer barnets udsagn ud fra vor egen voksen-forståelsesramme og evt. kommer til at bruge den eksisterende asymmetri i relationen som definitionsmagt. Dette beskrives også i forhold til den non-verbale kommunikation, hvor Eide & Wingers erfaring er, at vi ofte vil have svært ved at forstå sammenhængen mellem børns udtalelser og den ledsagende motorik, og at dette vil kunne forvirre og evt. påvirke vores reaktion over for barnet og vores analyse af barnets svar.

Som i alle andre interviews gælder det desuden for både selve interviewet og i analysen, at der er situationer, hvor svarene kan synes absurde, og tolkningen umiddelbart kan være hvad som helst, eller hvor tolkningen er klar, men intervieweren har svært ved at acceptere svaret. Ens for begge situationer er, at det er vores egen forståelse, moral og værdier, der kan være med til at begrænse vores forståelse af interviewet og sløre barnets stemme. Her kræves refleksion over egen referenceramme og en kritisk tilgang til tolkningsprocessen.

For analysen af børnenes svar tages udgangspunkt i 5 forskellige svarkategorier opstillet af Piaget. Disse er: 1) Tilfældige svar, 2) Fabulerende svar, 3) Svar der er lagt i munden, 4) Spontane overbevisninger og 5) Forløste overbevisninger.

I bogen gives eksempler på de forskellige typer af svar. Ifølge Eide og Winger synes de tilfældige og fabulerende svar ofte at komme i situationer, hvor børnene ikke har lyst til at svare, fordi spørgsmålet er svært, fordi de er usikre, eller fordi de keder sig. De fabulerende svar kan dog også have karakter af afprøvning af intervieweren eller leg og kan afspejle fantasier og forestillinger, der er vigtige for barnet. Her er det dog særdeles vigtigt at være forsigtig med tolkninger.

Det er i de sidste 2 svarkategorier, at der er mest information at finde. I forhold til opdelingen af svarene i disse kategorier vil jeg mene, at man lige som al anden analyse og tolkning må være meget opmærksom på, at det netop er en analyse og tolkning, der er tale om. Som nævnt tidligere er det vigtigt at være opmærksom på at prøve at se svarene fra barnets perspektiv og i forhold til barnets referenceramme, da noget, der kan synes tilfældigt eller fabulerende, måske blot fremtræder sådan som følge af barnets kognitive og kommunikative forudsætninger for at formidle sin egen oplevelsesverden.

I forhold til formidling af ens forskning fremhæves en for mig at se central balancegang i formidlingen. En risiko er, at formidlingen af børnenes svar bliver ren underholdning. Det er forskerens opgave at formidle, så man også kommer bag om de for os til tider bizarre, skæve

og sjove udtalelser fra børnene. Samtidig fremhæves det også, at en for intellektuel og tolkende tilgang vil kunne underminere netop det særegne i barnets perspektiv.

Eide og Winger får igennem bogen formidlet deres konkrete erfaringer med interviews og givet en ramme for at gå i gang med en interviewproces, samtidig får de fastholdt en ydmyghed i forhold til interviewprocessen og til deres informanter, der for mig at se er vældig relevant at forsøge at give intervieweren med i rygsækken. Som nævnt indledningsvis er bogen lettilgængelig og især, hvis man har læst anden litteratur om interviewprocessen måske uden de store overraskelser. Hvis man ikke tidligere har beskæftiget sig med børn som informanter, findes den dog særdeles relevant i forhold til at få børnenes særlige karakteristika med i sine overvejelser. Hvis man sidder med et konkret interviewprojekt i tankerne, kan bogen desuden være god til at stimulere ens egne refleksioner, især i forhold til de etiske dimensioner af såvel planlægningen, gennemførelsen, analysen og formidlingen af projektet, uanset om informanterne er børn eller ej.